

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny Test diagnostyczny
<i>Przedmiot:</i>	Wiedza o społeczeństwie
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Forma/Formy arkusza:</i>	MWOP-R0-660.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	19 grudnia 2022 r. (wersja 2.)

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024 ¹	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł [...]. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty [...] problemów życia codziennego [...].	(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 8) Zdający charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe i informacyjne).

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.
- 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

argument – Stwierdzenie zamieszczone w opisie rysunku może wskazywać, że osoba nie wyobraża sobie życia bez dostępu do sieci i bez ciągłego korzystania z internetu.
kontrargument – Sytuacja przedstawiona w opisie rysunku może dotyczyć aktywności zawodowej tej osoby, na przykład pracy zdalnej.

Zadanie 1.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia [...] wybrane współczesne procesy społeczne. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 5) Zdający diagnozuje problemy społeczno-polityczne [...].	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 3) Zdający wyjaśnia zjawisko alienacji oraz analizuje jego przyczyny i skutki. (SP) V. Nieletni wobec prawa. 2) Zdający przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów internetu [...].

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz.U. poz. 1246).

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne przedstawienie dwóch skutków.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- Może to prowadzić do trudności w nawiązywaniu nowych znajomości ze względu na niską samoocenę.
 – Może to prowadzić do osłabienia więzi rodzinnych czy sąsiedzkich i koleżeńskich, gdyż większość wolnego czasu pochłania funkcjonowanie w internecie.

Zadanie 2.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...].	(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 5) Zdający wyjaśnia charakter procesu socjalizacji; podaje przykłady wpływu społecznego w różnych dziedzinach życia [...]. (SP) II. Rodzina. 1) Zdający charakteryzuje rodzinę jako grupę społeczną; przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie [...]. 2) Zdający analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci.

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wskazanie nazwy i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

nazwa grupy społecznej – rodzina
 uzasadnienie – W tekście źródłowym przedstawiono proces socjalizacji pierwotnej, który w sposób naturalny przebiega właśnie w rodzinie – w grupie pierwotnej przekazującej dziecku normy, wartości i wzory zachowań.

Zadanie 2.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje różnorodne [...] zachowania społeczno-polityczne oraz działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego.	(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 4) Zdający porównuje status prawny stowarzyszeń [...] w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia tryb rejestracji tych organizacji. 10) Zdający przedstawia [...] formy [...] niekonwencjonalnej partycypacji politycznej [...] w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 1) Zdający: wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych czynności.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B. i C. lub B. i D. lub C. i D.

Zadanie 3.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia [...] procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.	(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 3) Zdający przedstawia elementy dziedzictwa kulturowego etnicznej grupy mniejszościowej w Rzeczypospolitej Polskiej (mniejszości narodowe i etniczne [...]). (SP) VIII. Wspólnoty narodowe/eticzne i ojczyzna. 4) Zdający wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne [...] i lokalizuje miejsca ich zwarte zamieszkiwania [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Łemkowie / mniejszość łemkowska

Zadanie 3.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...]. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.	(ZP) IV. Prawa człowieka. 4) Zdający przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługującej się językiem regionalnym w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 6) Zdający analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

rozstrzygnięcie – Nie.

uzasadnienie –

Typ 1.: Żaden język mniejszości etnicznej nie jest używany w gminach jako język pomocniczy.

Typ 2.: W Polsce, w niektórych gminach zamieszkiwanych przez grupy mniejszościowe funkcjonują języki pomocnicze, ale są to 4 języki: białoruski, kaszubski, litewski i niemiecki.

Typ. 3.: Kwestie dwujęzycznych tablic w danej miejscowości nie oznaczają, że w gminie, w której tak jest, mamy język pomocniczy. To uregulowania od siebie niezależne.

Zadanie 4.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne [...].	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 4) Zdający analizuje poznawcze przyczyny stosowania stereotypów i związane z tym niebezpieczeństwa. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 6) Zdający [...] wyjaśnia, jak tworzą się podziały w społeczeństwie na „swoich” i obcych”; rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie wypowiedzi.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Krymscy Tatarzy wyznają w większości islam, a Mohamed i Halid zdają sobie sprawę, że stereotypem dotyczącym wyznawców tej religii jest ich domniemany fundamentalizm czy ekstremizm, rzekomo związany z prowadzeniem działań terrorystycznych.

Zadanie 4.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje różnorodne [...] działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 11) Zdający wyjaśnia, na czym polega nieposłuszeństwo obywatelskie i jakie niesie ze sobą dylematy; podaje jego historyczne i współczesne przykłady z różnych części świata.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

argument – Krymscy Tatarzy, chociaż wiedzą, że zostaną ukarani, ciągle protestują.

kontrargument – Krymscy Tatarzy w opisanych działaniach nie złamali prawa, ponieważ jednoosobowe protesty są zgodne z rosyjskim prawodawstwem.

Zadanie 4.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 8) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieunijnej części Europy [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie przyczyny.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Data z monety dotyczy aneksji Półwyspu Krymskiego przez Federację Rosyjską.

Zadanie 5.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...].	(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający przedstawia [...] kierunki wydatków budżetowych w Rzeczypospolitej Polskiej. (SP) VII. Społeczność regionalna. 1) Zdający [...] lokalizuje własne województwo [...] oraz pozostałe województwa.

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

mazowieckie lub pomorskie lub wielkopolskie

Zadanie 5.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 6) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: W województwie śląskim oba wskaźniki są w najniższym przedziale.
 Typ 2.: W województwie małopolskim stopa bezrobocia jest w najniższym przedziale, a wskaźnik zatrudnienia jest nie w przedziale najwyższym, ale w kolejnym.
 Typ 3.: W województwie lubuskim stopa bezrobocia jest w drugim przedziale (5,0–5,9%), a wskaźnik zatrudnienia jest nie w przedziale 55–56,9%, ale w drugim najniższym.
 Typ 4.: W województwie kujawsko-pomorskim stopa bezrobocia jest w najwyższym przedziale, a wskaźnik zatrudnienia jest nie w przedziale najniższym, ale w kolejnym.
 Typ 5.: W województwie zachodniopomorskim wskaźnik zatrudnienia jest w najniższym przedziale, a stopa bezrobocia jest nie w przedziale najwyższym, ale w kolejnym.
 Typ 6.: Ta zależność występuje w 11 z 16 województw / Ta zależność nie występuje w 5 województwach.

Zadanie 5.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 6) Zdający przedstawia politykę państwa na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. 8) Zdający wykazuje aktualność kwestii „starzenia się społeczeństwa” [...]. (ZP) VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający przedstawia możliwości kontynuacji edukacji [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie specyfiki wskaźników.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Wskaźniki z obu zestawień obejmują wyłącznie osoby aktywne zawodowo – nie ma zatem w nich miejsca na kategorie nieaktywne zawodowo a mające powyżej 15 lat, przykładowo: na uczących się czy na emerytów.

Zadanie 6.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...].	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający charakteryzuje formy demokracji bezpośredniej [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający [...] przedstawia procedurę ustawodawczą.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

inicjatywa ludowa / obywatelska inicjatywa prawodawcza

Zadanie 6.2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, [...] samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający porównuje ścieżkę legislacyjną wymaganą do zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, tworzenia ustaw [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne sformułowanie dwóch różnic.

1 pkt – poprawne sformułowanie jednej różnicy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

różnica względem państwa z tekstu 1. – W Szwajcarii inicjatywa w sprawie zmiany konstytucji przysługuje obywatelom, a w Polsce posiadają ją tylko wybrane podmioty władzy.
różnica względem państwa z tekstu 2. –

Typ.1.: We Włoszech inicjatywa ludowa przysługuje 50 tys., a w Polsce – 100 tys. obywateli.

Typ 2.: We włoskim prawie nie ma ograniczeń przedmiotowych w przypadku takich ustaw, a w Polsce nie mogą one dotyczyć niektórych kwestii, np. budżetowych.

Zadanie 6.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje różnorodne [...] zachowania społeczno-polityczne oraz działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.	(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 10) Zdający przedstawia [...] formy i poziom niekonwencjonalnej partycypacji politycznej [...]; rozważa, czy korzystanie z praw i wolności politycznych z nią związanych jest konieczne dla właściwego funkcjonowania demokracji.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie zalety i wady.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

zaleta – Dzięki tej formie społeczeństwo faktycznie realizuje władzę, co sprzyja kształtowaniu poczucia odpowiedzialności za losy kraju.

wada – Kompetencje, kwalifikacje ogółu społeczeństwa w danej problematyce mogą nie być wystarczające.

Zadanie 7.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 1) Zdający analizuje sposób wyboru i charakteryzuje formę (jednoosobowa lub kolegialna) głowy państwa we współczesnych republikach [...]. 3) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – [...] kanclerski (na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec) [...]. 7) Zdający wyjaśnia mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 8) Zdający [...] lokalizuje jej [Unii Europejskiej] państwa członkowskie [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy państwa.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Republika Federalna Niemiec / Niemcy

Zadanie 7.2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 2) Zdający przedstawia, odwołując się do współczesnych przykładów, typologie współczesnych monarchii ze względu na pozycję głowy państwa [...]. 5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy – parlamentarno-komitetowy/rządy konwentu (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii) [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne sformułowanie dwóch uzasadnień.
1 pkt – poprawne sformułowanie jednego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

występowanie jednego z klasycznych typów trójpodziału władzy – Nie funkcjonuje on w Szwajcarii. Istnieje tam system parlamentarno-komitetowy, a naczelnym organem państwa jest parlament. To państwo określa się jako państwo z jednolitością władzy państwowej albo jako państwo o zachwianym, wyłącznie technicznym podziale władzy.

występowanie republikańskiej formy rządu – Nie funkcjonuje ona w Belgii. To państwo jest monarchią parlamentarną, a głową państwa jest król, pochodzący z dynastii sasko-kobursko-gotajskiej.

Zadanie 8.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 1) Zdający analizuje sposób wyboru [...] głowy państwa we współczesnych republikach [...]. 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta [...] (na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki [i] Republiki Francuskiej) [...]. 5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy [...] (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii [i] Federacji Rosyjskiej) [...]. 6) Zdający [...] podaje przykłady państw z parlamentem jednoizbowym i dwuizbowym.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A

Zadanie 8.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający wykazuje znaczenie, jakie dla pozycji ustrojowej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ma fakt wyborów powszechnych [...]. (SP) XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający [...] przedstawia sposób wyboru [...] Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie różnicy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W Polsce mamy powszechne wybory prezydenckie – naród wybiera prezydenta bezpośrednio, a w przedstawionym kraju jest on wybierany m.in. przez członków parlamentu (wybory pośrednie).

Zadanie 8.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...]. (ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 7) Zdający wyjaśnia mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej [...]; porównuje te mechanizmy z obowiązującymi w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 6) Zdający [...] przedstawia procedury powoływania i odwoływania rządu, używając określeń: wotum zaufania, konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności wobec ministra [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego podobieństwa i poprawnej różnicy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

podobieństwo – Polityczna odpowiedzialność rządu w obu państwach to odpowiedzialność parlamentarna.

różnica – W Polsce rząd odpowiada politycznie wyłącznie przed pierwszą izbą parlamentu, a w przedstawionym kraju – przed obiema izbami.

Zadanie 9.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający [...] przedstawia procedurę ustawodawczą. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

rozstrzygnięcie – Tak.

uzasadnienie –

Typ 1.: Zgodnie z art. 121.3. Konstytucji RP Sejm RP, aby odrzucić poprawkę przyjętą w uchwale Senatu RP, potrzebował większości bezwzględnej, czyli w tym przypadku minimum 228 posłów głosujących „za”, a tymczasem „za” głosowało tylko 225 posłów.

Typ 2.: Liczba posłów głosujących „za” powinna być większa niż tych, którzy byli „przeciw” i wstrzymali się od głosu, a tymczasem „za” głosowało 225 posłów, a „przeciw” i wstrzymało się od głosu łącznie 230 posłów.

Zadanie 9.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 6) Zdający charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą [...]; wskazuje kompetencje parlamentu w Rzeczypospolitej Polskiej w ramach poszczególnych funkcji. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne uzasadnienie.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Pozycja ustrojowa Sejmu RP jest w Polsce silniejsza niż Senatu RP. Widoczne to jest m.in. w uprawnieniach obu izb w procesie ustawodawczym: każda uchwała Senatu RP dotycząca ustawy, która zmienia stanowisko Sejmu RP, może zostać przez Sejm RP odrzucona.

Typ 2.: Pozycja ustrojowa Sejmu RP jest w Polsce silniejsza niż Senatu RP. Widoczne to jest m.in. w uprawnieniach obu izb w procesie ustawodawczym – to Sejm RP uchwala ustawy.

Zadanie 9.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.	(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający [...] przedstawia procedurę ustawodawczą.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F

2. F

Zadanie 10.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...].	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; [...] porównuje ordynację proporcjonalną i większościową [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

2

Zadanie 10.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. 8) Zdający przedstawia organy stanowiące [...] samorządu terytorialnego na poziomie gminy [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (SP) VI. Społeczność lokalna. 3) Zdający wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); przedstawia, jak są one wybierane [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

rozstrzygnięcie – przepis 1.

uzasadnienie – Obecnie kadencja rady gminy trwa 5 lat.

Zadanie 10.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...]. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZR) VII. Rywalizacja o władzę. 8) Zdający [...] przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym sprzyjające [...] stabilności rządu. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający przedstawia organy stanowiące [...] samorządu terytorialnego na poziomie gminy [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P.

2. P

Zadanie 11.1. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego [...].	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający wyjaśnia instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej (ograniczona i pełna zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej; [...] czynności prawne i ich forma). 11) Zdający analizuje kazusy z zakresu prawa rzeczowego [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia do sytuacji z obu opisów (A i B).
- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia do sytuacji z jednego z opisów (A albo B).
- 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

A.

rozstrzygnięcie – Nie.

uzasadnienie – Wynika to z art. 17. Magda ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych, a do zawarcia umowy tego rodzaju potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego.

B.

rozstrzygnięcie – Tak.

uzasadnienie – Wynika to z art. 14 par. 2. Zuzanna nie ma zdolności do czynności prawnych, jednak zakup żelek to przykład umowy powszechnie zawieranej w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, a cena wskazuje, że nie doszło do rażącego pokrzywdzenia kupującej.

Zadanie 11.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.	(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej [...]; przedstawia procedurę ustawodawczą. 3) Zdający [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy [...]. 4) Zdający wyjaśnia podstawowe instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego [...] w Rzeczypospolitej Polskiej (osoba fizyczna, zdolność prawna [...]).

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
- 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P

Zadanie 12.1. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje przypadki [...] łamania prawa oraz wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia tych praw.	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 21) Zdający przedstawia kary [...] unormowane w [...] Kodeksie karnym w Rzeczypospolitej Polskiej. 22) Zdający podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo [...] karne; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – podanie trzech poprawnych nazw.
 1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- Kodeksu karnego
- publicznego
- Kodeksie postępowania karnego

Zadanie 12.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 20) Zdający stosuje w analizie przypadku podstawowe instytucje prawa karnego w Rzeczypospolitej Polskiej ([...] występki a zbrodnie [...]).

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

rozstrzygnięcie – Nie.

uzasadnienie –

Typ 1.: Zbrodnią w myśl polskiego prawa jest przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 3 lata.

Typ 2.: We wszystkich przytoczonych sytuacjach dolna granica zagrożenia karą jest charakterystyczna dla występów.

Zadanie 13.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka i ich międzynarodowej ochrony.	(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. 1) Zdający przedstawia [...] historyczny rozwój praw człowieka. 5) Zdający charakteryzuje system ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

Zadanie 13.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka [...].	(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja. 4) Zdający [...] wyjaśnia pojęcie bezpieczeństwa [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

rozstrzygnięcie – mniejszość z tekstu 1.

uzasadnienie – Przytoczony artykuł mówi o prawie do obywatelstwa, a ta mniejszość ma w swoim państwie status bezpaństwowców, czyli nie są oni uznawani za obywateli Mjanmy.

Zadanie 13.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka [...].	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 10) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Środkowego i Dalekiego Wschodu; lokalizuje je [...]. 11) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze [...] Bliskiego Wschodu; lokalizuje je [...]. (ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 6) Zdający [...] przedstawia problem łamania praw człowieka w [...] państwie niedemokratycznym.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne przyporządkowanie trzech numerów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Kurdowie – mniejszość z tekstu 4.

Ujgurzy – mniejszość z tekstu 2.

Rohindżowie – mniejszość z tekstu 1.

Zadanie 14.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych, także w perspektywie globalnej i ze wskazaniem na globalne współzależności. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.	(ZR) XIV. Integracja europejska. 4) Zdający rozważa kwestię charakteru prawnego Unii Europejskiej [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 9) Zdający przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej [...]. (SP) VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna. 5) Zdający uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe ([...] państwową/obywatelską, europejską).

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

argument –

Typ 1.: Istnieje obywatelstwo unijne.

Typ 2.: Obywatelstwo UE daje dodatkowe uprawnienia niezwiązane z obywatelstwem narodowym.

kontrargument –

Typ 1.: Pozostajemy obywatelami swojego państwa, a obywatelstwo unijne jest wtórne.

Typ 2.: Nadal UE jest organizacją międzynarodową, a większość spraw obywateli jest rozwiązywana na poziomie krajowym.

Zadanie 14.2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 1) Zdający [...] przedstawia prawa, które mu przysługują [...].	(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 9) Zdający przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej [...].

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie trzech poprawnych przykładów.

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych przykładów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Typ 1.: Prawo biernego i czynnego uczestnictwa w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

Typ 2.: Prawo biernego i czynnego uczestnictwa w wyborach lokalnych (najniższy szczebel) przy zamieszkanu w krajach członkowskich UE innych niż własne państwo.

Typ 3.: Prawo do składania petycji do Parlamentu.

Typ 4.: Prawo do zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawach dotyczących niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji unijnych.

Typ 5.: Europejska inicjatywa obywatelska.

Typ 6.: Prawo do zwrócenia się do instytucji unijnych w dowolnym języku urzędowym państw członkowskich i do otrzymania odpowiedzi w tym języku.

Typ 7.: Prawo dostępu do dokumentów Parlamentu, Rady i Komisji.

Zadanie 15.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne sformułowanie zależności wraz z podaniem danych.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Im większe zainteresowanie polityką, tym częstsze uznawanie członkostwa Polski w NATO za wydarzenie przełomowe. Respondenci niezbyt interesujący się polityką najczęściej oceniali, że przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem ważnym, ale nie pierwszoplanowym (59%), a respondenci deklarujący bardzo duże lub średnie zainteresowanie polityką twierdzili najczęściej (odpowiednio 69% i 48%), że przystąpienie Polski do NATO było wydarzeniem przełomowym.

Zadanie 15.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. P

Zadanie 15.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 20) Zdający [...] wykazuje zmieniającą się rolę tej organizacji [Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego] od lat 90. XX wieku. (ZR) XIV. Integracja europejska. 9) Zdający wyjaśnia założenia strefy euro [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

rozstrzygnięcie – Nie.

uzasadnienie –

Typ 1.: Wydarzenia dotyczą planowanego rozszerzania strefy euro.

Typ 2.: Wszystkie wskazane państwa zostały członkami NATO w pierwszej dekadzie XXI wieku: Bułgaria i Rumunia wstąpiły do tej organizacji w 2004 roku, a Chorwacja – w 2009 roku.

Zadanie 16.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 10) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Afryki [...]; lokalizuje je [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 5) Zdający [...] przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C

Zadanie 16.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 10) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Afryki [...]; lokalizuje je [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 5) Zdający [...] przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B

Zadanie 16.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych. 7) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego, w tym politycznego.	(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 5) Zdający wyjaśnia źródła współczesnego terroryzmu oraz przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Typ 1.: Działania takie jak masowe porwania dzieci, mają na celu zastraszenie społeczeństwa, wytworzenie lęku.

Typ 2.: Organizacja, rozpoczynając akcję zbrojną, stosowała przemoc w celu ideologicznym (przekształcenia państwa w państwo wyznaniowe), co nosi znamiona przestępstwa wojennego popełnionego w czasie pokoju.

Typ 3.: Organizacja stosuje zamachy bombowe jako metodę działania, także w celu nadania rozgłosu.

Zadanie 17.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ładu międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 17) Zdający przedstawia cele form współpracy regionalnej, w tym inicjatyw międzynarodowych, w których uczestniczy Rzeczpospolita Polska [...]. (ZR) XV. Polska polityka zagraniczna. 1) Zdający [...] wykazuje transformację celów, instrumentów i treści polskiej polityki zagranicznej od lat 90. XX wieku. 2) Zdający wyjaśnia zmieniającą się pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej i determinanty tej pozycji [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

rozstrzygnięcie – Inicjatywa Trójmorza.

uzasadnienie –

Typ 1.: Do Inicjatywy Środkowoeuropejskiej należą także państwa spoza Unii Europejskiej.

Typ 2.: W tekście ukazano cele gospodarcze, a cele Inicjatywy Środkowoeuropejskiej w tej dziedzinie były inne, jak również obejmowały charakter współpracy inny niż gospodarczy.

Zadanie 17.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ładu międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 17) Zdający przedstawia cele form współpracy regionalnej, w tym inicjatyw międzynarodowych, w których uczestniczy Rzeczpospolita Polska (np. Grupa Wyszehradzka, Trójkąt Weimarski).

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Grupa Wyszehradzka

Zadanie 18. (0–5)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.</p> <p>(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.</p> <p>(ZP) IV. Komunikowanie i współdziałanie. 3) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza proste pisma do organów władz.</p>	<p>(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający [...] rozpoznaje, kiedy decyzja administracyjna w Rzeczypospolitej Polskiej jest ważna. 9) Zdający wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji organów administracyjnych; pisze odwołanie od decyzji administracyjnej.</p>

Zasady oceniania

- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania.

* Przez właściwą konstrukcję należy rozumieć właściwe rozplanowanie pisma wraz z oznaczeniem odwołującego się i podpisem.

Kategorie elementów składowych:

- 1) Poprawne podanie nazwy instytucji wydającej decyzję i nazwy instytucji, do której skierowane będzie odwołanie; właściwa data; wniesienie o uchylenie decyzji.
- 2) Wskazanie wadliwości decyzji z powodu braku uzasadnienia oraz z powodu braku podstawy prawnej.

Przykładowa odpowiedź

Mazowszany, 19.05.2021 r.

Michał Michałowski
Mazowszany 1, 10-100 Wolica

Wojewoda Mazowiecki
za pośrednictwem
Starosta Radomski
ul. Nowa 1, 22-222 Radom

Odwołanie od decyzji Starosty Radomskiego z dnia 30.04.2021 r.

Wnoszę odwołanie od decyzji Starosty Radomskiego z dnia 30.04.2021 r. dotyczącej braku zgody na zatwierdzenie projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę wewnętrznej instalacji gazowej w budynku mieszkalnym, na nieruchomości położonej w miejscowości Mazowszany, Gmina Wolica nr ewidencyjny gruntu 100/2.

Decyzję doręczono mi 5.05.2021 r.

Decyzji powyższej zarzucam brak podstawy prawnej oraz brak uzasadnienia.
W związku z tym wnoszę o jej uchylenie.

Michał Michałowski

Zadanie 19. (0–7)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>(ZR) I. Wiedza i rozumienie.</p> <p>1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...].</p> <p>4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.</p> <p>8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...].</p> <p>(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] tekstów z zakresu nauk społecznych.</p> <p>4) Zdający wykorzystuje informacje do tworzenia własnej złożonej wypowiedzi [...].</p> <p>(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.</p> <p>3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne [...].</p> <p>4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.</p> <p>(ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie.</p> <p>2) Zdający tworzy strategię argumentowania [...].</p>	<p>(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.</p> <p>1) Zdający podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej [...] ruchliwości społecznej.</p> <p>2) Zdający analizuje sposoby adaptacji klas społecznych do zmiany społeczno-gospodarczej w Rzeczypospolitej Polskiej; wskazuje na przyczyny degradacji i awansu społecznego przedstawicieli tych klas społecznych.</p> <p>3) Zdający przedstawia strukturę warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego.</p> <p>4) Zdający rozważa zasadność teorii „człowieka sowieckiego” (bierność, roszczeniowość wobec państwa), odnosząc się do konkretnych współczesnych przykładów.</p> <p>6) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p> <p>8) Zdający charakteryzuje specyfikę procesów migracyjnych [...] wewnątrz Europy.</p> <p>9) Zdający analizuje uznane za niekonwencjonalne formy przystosowania się do zmiany systemowej na podstawie literatury (np. fragmentów pracy „Łowcy, zbieracze, praktycy niemocy. Etnografia człowieka zdegradowanego” Tomasza Rakowskiego).</p> <p>(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>6) Zdający przedstawia politykę państwa na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej; rozróżnia formy polityki aktywnej oraz świadczeń socjalnych dla bezrobotnych.</p> <p>(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.</p> <p>9) Zdający [...] rozważa kwestię korzyści i kosztów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.</p>

Zasady oceniania

- 7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.
- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i z dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze i logice wyводу, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z dwoma – częściowo.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z jednym – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu ALBO brak rozwiązania.

Aspekty tematu:

- 1) Przedstawienie uwarunkowań społeczno-gospodarczych procesu pionowej ruchliwości społecznej w społeczeństwie polskim przełomu XX i XXI wieku.
- 2) Przedstawienie sposobów adaptacji klas społecznych społeczeństwa polskiego przełomu XX i XXI wieku do zmiany społeczno-gospodarczej.
- 3) Przedstawienie zmian w strukturze społecznej w społeczeństwie polskim przełomu XX i XXI wieku.

Przykładowa odpowiedź

Przeobrażenia systemowe, jakie nastąpiły w Polsce od końca lat 80. XX wieku, dotyczyły większości wymiarów życia społecznego. Istotnym aspektem zmiany była transformacja gospodarcza, która miała ważny wpływ na przemiany społeczne, w tym – na ruchliwość pionową w społeczeństwie polskim. Struktura klasowa, funkcjonująca w Polsce Ludowej, znacząco się zmieniła.

W wyniku transformacji gospodarczej od gospodarki centralnie planowanej do rynkowej otworzyły się nowe możliwości. Wprowadzona swoboda działalności gospodarczej doprowadziła do rozwoju sektora rodzimych prywatnych przedsiębiorstw – również poprzez proces uwłaszczenia nomenklatury i prywatyzacji majątku publicznego. Pojawił się także w znacznie większym stopniu kapitał zagraniczny. Jednak nowe realia oznaczały upadek państwowych gospodarstw rolnych oraz licznych zakładów wielkoprzemysłowych, stąd pojawiło się zjawisko znaczącego bezrobocia. Zmiana gospodarcza miała też związek z tzw. restrukturyzacją gospodarki, co oznaczało zmiany struktury zatrudnienia – coraz mniej osób mogło znaleźć zatrudnienie w sektorze I (rolnictwo) oraz w sektorze II (przemysł), a coraz więcej – w sektorze III (usługi).

Sposoby adaptacji klas społecznych do zmiany społeczno-gospodarczej były różne. Część wiązała się z awansem społecznym i z przejściem do tzw. Polski sprywatyzowanej. Ci dobrze zarabiający pracownicy firm komercyjnych, kierownicy, specjaliści i elita biznesu bywają nazywani wygranymi transformacji. Część społeczeństwa zachowała swe budżetowe etaty, natomiast na ogół nie oznaczało to awansu – zarabiali oni gorzej niż ci pierwsi, ale

mieli stałą i stabilną pracę. Pozostałych można określić na ogół przegranymi transformacji. Jednak poza tzw. Polską na zasiłku, czyli bezrobotnymi czy ludźmi, którzy przeszli na wcześniejszą emeryturę lub uzyskali rentę, warto wskazać – za T. Rakowskim – na jeszcze jedną strategię, strategię osób tworzących tzw. Polskę zbieracko-łowiecką. Mamy zatem osoby aktywne pozasystemowo, funkcjonujące dzięki nieformalnym sposobom zarobkowania. Część bezrobotnych pracowała też „na czarno” w ojczyźnie. Ważną strategią stała się też emigracja zarobkowa, a większe jej możliwości związane z członkostwem w UE oznaczały znaczny spadek stopy bezrobocia.

Zmiany w strukturze społecznej już w części zostały wyżej podane. Pojawiły się nieobecne wcześniej w porównywalnym stopniu kategorie przedsiębiorców i bezrobotnych. Ta pierwsza, podobnie jak inteligencja, stała się zróżnicowana społeczno-ekonomicznie. Bezpośrednią konsekwencją transformacyjnej restrukturyzacji było także zmniejszenie się liczby robotników rolnych i przemysłowych oraz klasy chłopów. Warto jednak za H. Domańskim podkreślić, że oprócz – typowego dla inteligencji – dziedziczenia pozycji społecznej mieliśmy też do czynienia z przypadkami awansu społecznego do tej kategorii. Dotyczy to osób z rodzin chłopskich i robotniczych, zdobywających upowszechniające się wykształcenie nie tylko średnie, lecz także i wyższe.

Widać zatem, że struktura społeczna podlegała znacznym przeobrażeniom, a sposobów adaptacji było bardzo wiele, przy czym mogły one oznaczać pozostanie w tej samej klasie społecznej albo ruchliwość pionową (awans lub degradację).